

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Загальна декларація прав людини 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 22.08.2024).
2. Про права людини (Конвенція). 1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 12.08.2024).
3. Конституція України від 26 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.08.2024).
4. Про державно-приватне партнерство. Закон України № 2404-VI від 03.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-VI#Text> (дата звернення: 01.09.2024).
5. Квітка С. А. Публічно-приватне партнерство як дієвий механізм взаємодії влади та бізнесу. *Аспекти публічного управління*. 2015. Т. 3, № 7–8. С. 47–55.
6. Круглов В. В. Державно-приватне партнерство: проблеми та перспективи розвитку в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 2(49). С. 127–133.
7. Крупа О. М. Державно-приватне партнерство: аналіз світового досвіду та шляхи розвитку в Україні: монографія. Житомир: Держ. ун-т «Житомир. політехніка». 2021. 140 с.

СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНІВ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Ципліцька О. О.

*Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,
Київ (Україна)*

e-mail: o.liakhovetz@gmail.com

Питання джерел інвестицій та чинників їх надходження у регіони України, зокрема у промисловість, уже тривалий час знаходяться у фокусі уваги вітчизняних дослідників. Під час повномасштабного вторгнення виявлення закономірностей та пошук перспективних напрямів інвестування у регіонах стикається з декількома обмеженнями. По-перше, це відсутність або неповнота статистичних даних щодо промислового виробництва та супутніх показників. По-друге, це мінливість ситуації в регіонах через воєнні дії, релокацію бізнесу, міграцію населення, логістичні обмеження. Це ускладнює формування картини інвестиційної привабливості регіонів України для інвесторів, органів влади і місцевих громад. Водночас інвестиції сьогодні розглядаються критичним чинником розвитку регіонів не лише для України, а й для Європейського Союзу, зокрема для збереження статус-кво об'єднання, декарбонізації промисловості та розвитку інновацій [1].

Інвестиційне забезпечення промисловості регіонів передбачає залучення та накопичення необхідних інвестиційних ресурсів у промисловий комплекс регіону шляхом реалізації інвестиційної політики регіонами, органами місцевого самоврядування та підприємствами. Джерелами інвестицій виступають власні кошти підприємств і інвесторів, кредити банків, кошти органів влади.

Під час воєнного стану важливими напрямками інвестування виступають як капітальні вкладення у промисловість, так і поповнення їх оборотного капіталу для підтримки господарських процесів в умовах обмеженого попиту, нестабіль-

них логістичних послуг та зростання цін. Ці завдання для мікро-, малих і середніх підприємств певною мірою вирішує програма кредитування «5–7–9» відповідно до Постанови КМУ «Про надання фінансової державної підтримки» № 28 від 24.01.2020. Варто зазначити, що переробна промисловість, як пріоритетний напрям, була включена до програми лише у процесі внесення змін.

Капітальні інвестиції у промисловість, за даними Держстату [2], у 2022 р. скоротилися майже на 50 %, найбільше – у добувній промисловості (на 58,6 %), виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення (на 88,2 %) та у металургійному виробництві і виробництві готових металевих виробів (на 62,8 %). За регіонами найбільше скорочення капітальних інвестицій у 2022 р. відчули регіони з окупованими територіями Донецької, Луганської та Херсонської областей. У 2023 р. відновити номінальний рівень капітальних інвестицій в економіку регіону змогли лише 4 області – Закарпатська, Івано-Франківська, Рівненська та Чернігівська; незначний відрив (до 15 %) у рівні капітальних інвестицій характерний для Волинської, Київської, Львівської, Черкаської областей та м. Київ.

За даними Нацбанку [3], станом на кінець серпня 2024 р. кредити корпоративному сектору за регіонами України в більшості регіонів зросли у річному обчисленні. За часткою приросту залишків кредитів лідерами стали Рівненська (на 39,3 %), Волинська (на 29,9 %), Харківська (на 29,6 %), Львівська (на 24,8 %), Черкаська (на 21,8 %) та Закарпатська (на 21,5 %) області. Найменший приріст спостерігається в регіонах з інтенсивними воєнними діями і підвищеними їх ризиками (Херсонська, Миколаївська, Дніпропетровська, Полтавська, Запорізька області), а також в областях із традиційно невисокою часткою промисловості у ВРП (Кіровоградська, Хмельницька області). Скорочення кредитів корпоративному сектору відбулося у Донецькій і Луганській областях відповідно на 7,8 % та 12,9 %.

Безумовним лідером за кредитуванням промисловості залишаються м. Київ та Київська область: станом на кінець липня 2024 р. обсяг кредитів становив 129,3 млрд грн, у тому числі майже 47 % – у переробну промисловість, і 40 % – в енергетику. Львівська область з обсягом у 13,6 млрд грн зайняла друге місце. Харківська і Дніпропетровська області залучили відповідно 11,99 та 11,57 млрд грн кредитів, з яких понад 90 % – у промислову переробку. Найнижчі кредитні залишки у промисловості характерні для Донецької, Закарпатської, Кіровоградської, Луганської та Чернівецької областей [3].

Якщо порівнювати показники липня 2024 р. з груднем 2021 р., то обсяг кредитів у промисловість зменшився на 8,4 млрд грн через скорочення вкладень у переробну промисловість м. Києва і Київської області (–13,9 млрд грн), Донецької (–4,8 млрд грн), Запорізької (–3,7 млрд грн), а також низки інших областей. Зростання обсягів кредитування переробної промисловості відбулося у Хмельницькій (на 1,9 млрд грн), Дніпропетровській (на 1,1 млрд грн), Вінницькій (на

0,62 млрд грн), Волинській (на 0,64 млрд грн) областях. Водночас кредити у добувну промисловість та енергетику сукупно збільшилися на 8,2 млрд грн, найбільше – у Черкаській області (на 1,7 млрд грн), Львівській (на 0,99 млрд грн) і Рівненській (на 0,82 млрд грн) областях.

Скорочення обсягів кредитування промислового сектору під час війни обумовлено загальною нестабільністю економіки, політикою кредитної рестрикції НБУ та подекуди згортанням промислової діяльності в окремих регіонах, що найбільше відчули вплив воєнних подій.

Прямі інвестиції у промисловість за регіонами станом на 31 березня 2024 р., порівняно з 31 грудня 2021 р., суттєво скоротилися – загалом на 25,4 % [4]. Найбільший відплив інвестицій відбувся у Миколаївській, Чернівецькій, Харківській, Полтавській, Одеській, Запорізькій та Вінницькій областях. Причому постраждали як добувний, так і переробний сектори; останній втратив майже 1,3 млрд дол. США інвестицій, найбільше – Дніпропетровська, Запорізька, Харківська та інші області. Єдиним регіоном із нарощеними інвестиціями у переробну промисловість стала столиця (+0,1 млрд дол. США). Відбулося скорочення інвестицій як в енергетику, так і у водопостачання й водовідведення, однак через брак статистичних даних неможливо оцінити фактичний обсяг скорочення.

Якщо говорити про операції з прямими інвестиціями, то найбільше відпливу коштів припало на 2022 рік, особливо на I квартал, коли постраждало 15 регіонів із 25 досліджуваних. Із 2023 р. ситуація почала відновлюватися, але можна назвати 3 регіони, контрольовані Україною, де відплив прямих інвестицій відбувався постійно: з початку повномасштабного вторгнення це Запорізька, Харківська та Миколаївська області, що призвело до втрат інвестицій від 43 до 76 % відносно.

Отже, залучення інвестицій у регіони є стратегічним завданням для відновлення промисловості регіонів в умовах, коли фінансовий ресурс обмежений. Війна створює високі ризики та виснажує ресурси, знижуючи інвестиційну привабливість територій. Найбільш впливовими чинниками під час цього виступають безпекові, інфраструктурні, кадрові та логістичні. Актуалізація регіональних стратегій розвитку, яка нині є одним з ключових процесів у стратегічному плануванні відновлення регіонів, вимагає розроблення та реалізації проєктів у сфері промислового розвитку не лише для відновлення регіональних економік, а й для переведення їх на новий якісний рівень розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Faggionato F. Europe's Draghi report unleashed: These are the 5 things to watch. *POLITICO*. September 9, 2024. URL: <http://surl.li/lrqolx> (дата звернення 16.09.2024).
2. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності промисловості за 2010–2023 роки. *Державна служба статистики України*. 2024. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 16.09.2024).

3. Грошово-кредитна статистика. *Національний банк України*. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (дата звернення 09.09.2024).

4. Статистика зовнішнього сектору. *Національний банк України*. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення 10.09.2024).

ДІАЛОГІЧНІСТЬ АКТОРІВ ПУБЛІЧНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ПОКАЗНИК ДЕМОКРАТИЧНОСТІ СИСТЕМИ. УКРАЇНСЬКИЙ КЕЙС В УМОВАХ ВІЙНИ

Чальцева О. М.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)

e-mail: o.chaltseva@djnnu.edu.ua

У будь-якій політичній системі актори публічної політики комунікують, ведуть переговори, кооперуються, координують свої дії, конфліктують, конкурують, лобіюють свої інтереси тощо, тобто здійснюють різні типи діалогічної взаємодії у сфері публічної політики. Діалогічність є основою узгодження інтересів між політичними акторами, без якого неможлива дискурсивна демократія. Тільки відкрита дискусія дає змогу артикулювати інтереси, визначати орієнтації та ідентичності всіх учасників взаємодії й легітимізувати владу. Діалог завжди багатоплановий: він є обміном когнітивними комплексами (інформація, знання про щось); оціночними компонентами (думки, судження); конативними (бажання, прагнення, цілепокладання, вольові інтенції) і прагматичними міркуваннями (способи дії, методи й ресурси для вирішення загальної проблеми); прогностичними припущеннями [1].

Діалогічність взаємодії між суспільством і державою в публічній сфері в політичній науці розглядають крізь призму концепту «соціального діалогу», який, на думку українського політолога В. Давіденка, «є найдосконалішою формою дискусії довкола інтересів суспільства, у якій на партнерській основі рівноправно беруть участь різні сторони – учасники діалогу, причому жодна зі сторін не домінує з огляду на власний статус або інтерес, а в аспекті права не має переваг, при цьому право сильнішого не береться до уваги, а розбіжність точок зору нівелюється в результаті взаємоприйнятних поступок» [2, с. 28]. Беручи до уваги це визначення, можна стверджувати, що соціальний діалог як більш широка категорія включає в себе різні види діалогів, зокрема й публічний діалог.

Функцією публічного діалогу є функція легітимації політичної влади [3]. Зацікавленість влади в діалозі із суспільством властива всім системам, але методи здійснення цієї функції мають принципові відмінності. У деліберативних демократіях діалогічність забезпечується через відкриту дискусію та доступність усіх акторів до каналів взаємодії. За допомогою публічного інституціонального діалогу у вигляді перманентної деліберації, тобто громадських дискусій, дебатів, обговорень, нарад, слухань, «круглих столів» формується громадська думка і створю-